

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра **Нестерчука Олександра Олександровича**
на тему: **Геополітична ситуація у Європейському Союзі у XXI столітті.**

Науковий керівник: **к. геогр. н., доцент Кандиба Ю. І.**

Актуальність дослідження. Сучасний світ є ареною глобальних трансформацій у всіх сферах людського існування. У ньому переплітаються тенденції глобалізації, регіоналізації, фрагментації, інтеграції, демократизації міжнародних відносин, розвитку інформаційних технологій, швидкого зростання населення, активізації глобального тероризму тощо. Об'єктивно суперечності цих явищ впливають на поведінку учасників міжнародних відносин, визначають трансформація міжнародної системи, ускладнюють сприйняття і прогнозування розвитку подій.

Епоха глобалізації і, водночас, регіоналізму є прикладом парадоксів світового розвитку. Ця епоха створює нові виклики для світових гравців: трансформація світового порядку, взаємодія держав та інших міжнародних акторів у світі, зниження рейтингу держав-лідерів світу, значні претензії на світове лідерство, регіональних центрів впливу, протистояння між західної та східної цивілізацій, посилення глобального тероризму, цілеспрямовані кроки багатьох політичних сил щодо досягнення дисбалансу сучасного світу, загрози інформаційній сфері та кіберпростору тощо.

Усі ці геополітичні виклики призводять до порушення геополітичного балансу – трансформаційних зрушень, деформацій та появи нових загроз національній безпеці. За цих обставин кожна держава світу має чітко оцінювати власні ризики розвитку та, за необхідності, коригувати свої дії на міжнародному рівні відповідно до свого геополітичного та міжнародного статусу.

Повертаючись до логіки етапів глобальної геополітичної трансформації, очевидно, що необхідно внести принципові уточнення щодо їх динаміки. Аналіз сучасних геополітичних змін потребує усвідомлення того, що в процесі своєї еволюції, переходячи від однієї стадії до іншої, геополітичний світопорядок змінює не лише свої зовнішні характеристики, а й свою природу. Відповідно

змінюється теоретико-методологічне розуміння геополітики, причому вихідна матриця геополітичних закономірностей набуває специфічних рис.

Дослідження Європейського Союзу, як він працює, що це таке та процеси, за допомогою яких він розвивався — створює значні виклики, але в той же час, його вивчення вкрай необхідне для наступних дій, щодо розвитку своїх національних інтересів. Архітектура та функціонування ЄС є складними, його ідентичність як політичної системи проблематична, а його розташування в традиційних геополітичних аспектах неоднозначне. Потрібно розглядати ці функції більше як можливості, ніж як перешкоди. З цієї точки зору ЄС являє собою живу систему, в якій потрібно аналізувати різноманітні економічні, соціальні, політичні та інституційні процеси. Дослідження ЄС замість того, щоб стояти окремо від підгалузей і ширших розробок у дисципліні, можуть стояти осторонь від них, водночас спираючись на них і впливаючи на них. Ця перспектива повинна привабити геополітиків і не тільки, незалежно від їхніх теоретичних і методологічних тенденцій, галузевих чи предметних спеціалізацій чи підгалузевих ідентичностей.

Потрібне краще розуміння власних інституцій ЄС, особливо в тій мірі, в якій вони відіграють роль або представляють процес інтеграції чи готовності національних інституцій окремих від ЄС країн.

Основна *мета* дослідження - виявлення місця ЄС у геополітичній системі світу та визначення його ролі у сучасній системі міжнародних відносин, ґрунтуючись на аналізі провідних у даний час факторів геополітичної сипи.

Об'єктом дослідження є Європейський Союз як регіональне угруповання країн Зарубіжної Європи. На відміну від традиційних центрів світової системи, якими виступають найбільші держави світу (світові держави), даний центр склався завдяки процесам регіональної інтеграції цілого ряду національних незалежних держав.

Предметом дослідження є положення, яке займає Європейський Союз у геополітичній системі світу на сучасному етапі її розвитку.

Відповідно до цієї мети в роботі були поставлені такі *завдання дослідження*:

- розглянути закономірності розвитку геополітичної системи світу та виявити зміни у її просторовій структурі 21 ст.;
- розкрити поняття геополітичної сили та її факторів, виділити найактуальніші з них, обґрунтувати значення зовнішньої політики;
- проаналізувати фактичний зміст виділених груп чинників геополітичної сили на прикладі ЄС;
- оцінити перспективи реалізації факторів геополітичної сили ЄС через здійснення його країнами-членами спільної зовнішньої політики щодо України;
- розглянути основні етапи формування зовнішньої політики ЄС, її зміст та пріоритетні географічні напрямки.

За результатами дослідження опубліковані тези «Геополітика технологій: як Європейський Союз може стати глобальним гравцем» у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Міста та регіони в епіцентрі просторових змін», що проходила 24–25 листопада 2022 року на кафедрі економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменування). Обсяг роботи становить 61 сторінку. Робота ілюстрована 7 рисунками.

Ключові слова: Європейський Союз, геополітика, геоекономіка, конфлікт, безпека, розширення.